

SZEMFÉNYVESZTÉS

Manitoba tartomány ezúttal nemcsak azzal dicsekedik, hogy róla neveztek el az acélos nyugatkanadai búzát, mely meghódította az éhes félvilágot, hanem azzal is, hogy "farmerei nem fizetnek többé adót, a kormány ennek ellenére minden évben ezer dollárra egészíti ki tiszta jövedelmüket" ... és a továbbiakban...

Nem ingünk a kormány dolga s eszünk ágában sincs, hogy a közigazgatást védjük a hetvenkedő rutékkal szemben. Ellenben ideje, hogy egyszer a maguk sulya szerint értékeljük a farmertársadalom körében lábrakapott mozgalmat. Tesszük ezt azért, mert hiszen a kanadai magyarság jórésze nemcsak a kivándorlásra szükséges eskümléteket fogadott ígérete szerint, hanem az ország berendezkedésénél fogva is vagy földműveléssel foglalkozik, vagy pedig kénytelen lesz ehhez a megélhetési módhoz térni. Már pedig ha belátjuk, hogy Magyarokanada zöme a föld népből áll, úgy kétségtelesen kötelességünk boncolgatás tárgyává tenni a farmer-élet minden napsütéses és árnyékos oldalát.

Először is állapítsuk meg minden kertelés nélkül, hogy kutya sora van ma a kanadai farmernek is. Hozzátehetjük azt is, hogy "többek között", mert hiszen aránylag igen kevés azoknak a száma, akik manapság el-elideckedhetnek a maguk élete folyásával. Nehéz ma az élet és sok esetben éppen azok a farmernek a legnehezebb, akik az úgynevezett "jó világban" a legjobbköz voltak hozzá szokva.

Sok szó, hosszú körülírás helyett oda is biggyesztettük nagy népszerűségnek örvendő "Farmer-tudósítást" rovatomk élére a legfontosabb panaszokat, melyek annyira fájnak a kanadai gazdának. Nincs ehhez külön magyarázatra szükség. Minden farmer, aki a nehéz munkában a tapasztalatok szenvedései árán edződött hivatásához, fejtegetés nélkül is tudja, hogy miről van szó. Hiszen annyira közönséges, hogy a termények árait emeljük az előállítás költség fölé, a jövedelem arányában rögzítik ki az adót, szállítsák le a vasúti fuvardíjakat, csökkentsék az iparcikk árát, ne engedjék lefoglalni a gazda termését s ne vigyék el feje alól a párnát — hogy merő szófecsérlés volna mindezek részletezése, hiszen ugyis tudjuk mindannyian, hogy miért kell mindazért küzdenie az anyaföldből életet termelőnek.

És éppen a helyzet komolysága, a körülmények válságokozta sulyos volta kényszerít minden értelmes embert arra, hogy olyan eszközökkel, olyan megfelelő időben és olyan orvoslásokat követeljen, melyekkel nem romlítja a saját ügyének esetleges eredményét. Híába fordulna manapság akárki akárhová, ha egyenesen nevésséges követelményekkel áll elő. Az elbolondított ukrán farmer pedig nem tették mást, midőn az adók teljes eltörlesztését és még hozzá a jelenleg is élvezett relief mellett évi ezer dolláros jövedelmet követeltek. Miért nem kéri mindjárt, hogy évente négy hónapot államköltségen nyaralhassanak Californiában azok, akiknek esetleg nem ízlik a munka?!

A NAGY HARC

IRTA: CSURKA PÉTER

Egész nap nyekeregtek az agyagos földdel megarkott talicskák. Pattanásig feszültek a pergamentszínű bőr alatt az inas, csomós izmok és kidagadtak a véresek a naptól égetett nyakon. Küzdött a kenyérenszalonnán tartott erő a széles, nagy folyó partjaira felkúszó pallómeredekkel, melyeken sokszáz kubikos erőlködte fel, egymásután górnvedezve, a hámmal felkantározott talicskát a gátak tetéjére.

Híd készült a nagy folyón át Vasúti hid. A part mentén alacsony barokk nyultak el egymás mellett és a perzselő nap lila izzásba hozta kátrány-feledeiket. Az egyes, kettes, hármas számú barokk... s így tovább, tízig. Távolabb négy-öt frissen ásott sírhant egymás mellett. Epusztult kubikosok feküdtek alatta szépen hanyattfekve, senkinek, akiknek ásójukat, csakánukat, a föld felett hagyták holmijukat se tudta tovább küldeni a hidépítő direkcio. A halál ideje is betolakodott, a messzi tájkról összeverődött kubikosok köze, akik küzdésverte életüket messze idegenbe is elhurcolták.

Sokan voltak, sok-sokszázan mert éjjel-nappal folyt a munka. A nappali turnust felváltotta az éjjeli turnus. Kőcáfalyák gyultak ki a partokon este, ami kezdte az égen. Fojtó, nehéz füst terjeszkedett rá a környékre és lobogó lángjukat visszaverte a nagyfolyó vize. A talicskák északra is nyüzsgörögtek a keskeny pallókon, de a kubikosok elcsigázott tekintetében benneit a bizakodás, pénzkereset és bizakodva várta őket otthon a család is. Egy reggel, még pitymálott csak, kelet felől vörösen hasadt

az ég, a harang először csengett "ébredőre" a nappali kubikosoknak, akkor, azon a reggelen különös dologra ébredtek az emberek. Irdatlan strázszerkeken ponyvákkal letakart szörnyek közeledtek a folyó felé az országúton. Mikor odaértek, lehántották róluk a ponyvát: ijesztő géporiasok, gépalaktrészek gyorogtak a koralnanba csillogón, a technika ezerkaru madaral, szütyű, üdörszívű acéi Góllátox tanycorogtak a körötte állókra.

A kubikosoknak különös érzés szaladt át a lelkükön. Szemükkel a zomoruan rekedtek a bizonyiatlan messzeségbe és a talicskák, mintha lanka-ló erővel nyikorgtak volna már. Pár nap múlva fennállottak a szörnyek rendeltetési helyükön. Óriási daruk polipkarjaikkal megdöbbentő könnyűséggel röptették a másik géporias által percek alatt kiasott sokmázsás földet, pernyi pontos-sággal, oda, ahová kellett. A moda pedig egy óriási kalapács bunkozta a földet kőkeményre. Ódéh hengerelt valami gépsárkány. A másik vasravezteket lendített a levegőbe magásra, melyet elébb százan fogtak a kubikosok és egy naplú hérukkozással vontattak a pillérekhez. Gégmonstrumok katonagása verte föl a határ csendjét és riadtan keringtek a vizimadarak a messzi táj fölött.

Sokan voltak, sok-sokszázan mert éjjel-nappal folyt a munka. A nappali turnust felváltotta az éjjeli turnus. Kőcáfalyák gyultak ki a partokon este, ami kezdte az égen. Fojtó, nehéz füst terjeszkedett rá a környékre és lobogó lángjukat visszaverte a nagyfolyó vize. A talicskák északra is nyüzsgörögtek a keskeny pallókon, de a kubikosok elcsigázott tekintetében benneit a bizakodás, pénzkereset és bizakodva várta őket otthon a család is. Egy reggel, még pitymálott csak, kelet felől vörösen hasadt

Az első napokban csak száz embert eresztettek szélének. S megemmisülten vontatták tagjaikat, vissza-visszanézve a kében benneit a bizakodás, pénzkereset és bizakodva várta őket otthon a család is. Egy reggel, még pitymálott csak, kelet felől vörösen hasadt

Néhány megfizetett agitátor mézes-mázos ígérete kedvéért egész Kanada farmertársadalmának becsületén és törekvésén ejtett csorbát az a 150 ukrán, aki hatvan egynéhány mérföldet gyalogolt be Winnipegig csak azért, hogy még jobban felhívja rá az illetékesek figyelmét: "A farmerek józansága csak addig tart, míg valami szélhámos elő nem kerül holmi szemfényvesztő ígérettel..." Ez pedig nem kis arcucsapás, ami egyáltalán sokat ártott mindazon gazda-mozgalmaknak is, melyek tárgyilagoss, komoly emberekhez méltó reformokkal óhajtának segíteni a bajba jutott farmernek helyzetét.

Akárhogy is áll a dolog, ez a vörös zarándokut újabb fényes bizonyítéka annak, hogy milyen könnyen befolyásolható az emberek. A nagynehezen 150 gallicot összetoborzó politikai szélhámosok füt-fát ígértek a tanulatlan manitobai ukránoknak, csak hogy őket tervüknek megnyerjék. És bárha terroristá Lenín-fiúk vigyáztak arra, hogy a "tüntetők" senkivel szóba ne állhassanak az uton, nem engedték meg, hogy vasuton jöjjenek Winnipegre — hiszen akkor nem lett volna olyan nagy a feltűnés! — végeredményben kitűdött, hogy titokban pulykapcsenyével éltek majd egy héten át, vendégeskedtek, dárdidóztak utközben az "éhség-hiárs" résztvevői. Ez bizonyára nem tévesztette meg a közvéleményt arról, hogy itt egy agyafuratan megszervezett bolsevik felvonásról van szó, melynek moszkvai parancs értelmében egyrészt a farmerek éhezését kellene demonstrálni, másrészt azonban vigyázni kell arra is, hogy jól tartassák a beugratott "pal"-kat, nehogy el találják agybugyáit a rendezésen jól kereső komiszárokat.

Beszélgessünk

PROBLÉMÁK—FELADATOK

(Megjegyzés: Olvasóink közül bármelyiknek is, ha közlése van, akkor kérjük meg, hogy küldje meg a szerkesztőségnek a következő címen: "Beszélgessünk" című rovatunkba.)

A multról. A multra szükség van, de nem destruktív hanem konstruktív, azaz nem romboló, hanem építő formában. Aki bármelyik a múltját céltáblának használja, az gonosz szándéku. Ekként vagyunk a magyar történelemmel is. Azonban azt már még sem akarjuk mondani, hogy optimista szemmel lássunk mindent, legkevésbé a multra. De bizony pesszimista szemmel sem. Egyszerűen tiszta látásra s egészséges, józan megíráásra van

szükség, midőn akár a magyar vagy más multra vizsgálata alá vesszük. Ily értelemben aztán elmondhatjuk, hogy kevés népnek van olyan színes és egységes történelme, mint a magyarnak.

Valahogy a magyar haza (nem a jelenlegi magyar politikai határokat értjük!) pompás földrajzi fekvése mélységesen hat a bennlakóira. A magyar nemzeti nevelés ellenben még sem volt szükös, még kevésbé erőszakos. Ez élesen meglatalszik akkor, ha összehasonlítást teszünk más nemzetek nemzeti nevelésével. Viszont Magyarország földje, éghajlata hatott és hat a lakóira jobban, mint bármely más nemzet természeti kincse. Ez a hatás csodálatosan emberi és szabad je-

mének, nem ült magasan a bakon liberális, parádés kocsis...

A gép... mindenütt a gép... Az állomás mellett két gyárnak a kéménye füstölgött. Többen ácsorogtak a magas kőkerítések mellett kékruhás iparmunkások. Föltűnt a kubikosoknak, hogy az izgatott szóbeszéd nagy köröndje közepegy magas ember beszélt: — Nem tehetjük, uraim! Ezekkel az új gépekkel nagy munkabér-megtakarításhoz jutunk... Sajnálattal kell közölnöm, hogy nem vehetjük fel őket...

(A gép... a gép... az emberi elme briliáns szülőtte!... Csodák-csodája... Érdőriás... fáradhatatlan!... Te nagy, te gögös!... Te gyilkos! Éhhalálra ítélted azt, aki megteremtett téged...)

Leszállott az este. S a kubikosok nem ültek vonatra, mert különös dolog történt. Valamilyik közülök, valami senkitlen, valami eszelős, azt a gyalta ki sötét agyában, hogy menjenek vissza és zúzzák össze a gépeket, az átkozottakat, akik kol-dustarisznys életükre törtek. Korgó gyomruk, üres zsebbük visszahajtottá valamennyit az éj leple alatt a Nagyfolyóhoz. A menet élén tájékozott elől a rongyos eszelős.

Midőn odaértek, a gépek sötétlen állottak az éjszakában. Az északi munka megszünt már, főkéles volt. A kubikosok csakányokkal, baltákkal megrohanták a szörnyetegeket. Irtozasok, pokoli láma verte föl a készülő hid csendjét. A fáklyák fényében kísértetiesen ugrottak a parton az éhes emberek között. Hullottak a szelpek, dugattyúk, fogantyúk, csűrűk, a vasláncok, széjjel, ezer szemre. A puha hus vinya rettentő harcát a vassal, melyet alkotott. Hatalmas vaskarok

nyelmesen rendben van, de mi- kor beborul az ég, villámok cik káznak, vihar dühöng, fergeteg süvölt vagy amikor a pestis sze di áldozatait ezrevel, az ár viz előnti a tájat, a föld reng s a sötét elemek fölzsabadulnak. Akik ilyenkor reménykednek s a még megmaradt erejükkel a karnak egy jobb világ feléptésé né fáradozni, azok valóban tudnak reménykedni, hinni és építeni. Ezekre aztán érdemes hallgatni. De ezek nem a romboláson, pusztításon török az eszüket, hanem az építésen és az igazi munkán. A magyar je

A jelenről. A huszadik század közelebb visz ugyszólván min denhez, még a romlásához is. Nemcsak nagy átalakulások, csodálatos kibontakozások vár- hatók a jelenben, hanem meg- rászó megsemmisülések is. És ez vonatkozik nemcsak a kivált- ságos egyénekre, de az átlag- emberre, sőt a tömegekre. Igen a magyar népre. De nem kell félnünk: A legsötétebb és a legbizonytalanabb körülmények- ből is van kivétel ut. Persze nem kívülről, hanem belülről. Amíg egy társadalomban vagy nemzeti körben akadnak egy- sek elég tekintélyes számban, akik magára az emberi lényre helyezik a hangsúlyt s nem egy- gyébre, nota azokon sem tekin- tenek túl, addig a legkeserve- sebb küzdelmek és a legkino- sabb mpróbáltatások nem le- hetnek romlásul, hanem csak áldásul. A romlás is beülről lesz igazivá, miként a föllükere kedés és a diadal is. Az emberi értékek nem abban rejlenek, hogy mi mindent lehet és bir- összeharcsolni az ember, ha- nem, hogy mit bír és akar elvi- szelni, elszenvedni és magából kiadni. De küzdeni és szenved- ni nem panasszal, életuntsággal hanem mélységes bizakodással és nevedéki akarással. Köny- nyű akkor reménykedni, látni, hinni és erkölcsösködni, amikor minden simán megy vagy ké-

hajoltak görbére a fékevesztett embertömeg nyomása alatt. De egyszer csak robbant va- lam... Borzalmat... Sok mérföldre megreszkettette a le- vegőt. Egy nagy gép izzó krá- tere lökte ki magából, szilán- kokra szakította vaskéreg-gyom- rát. A nagyfolyó hullámsósan ha- jolt el a levegő nyomása alatt. Félálkiáltások tüzesedtek fel az égig. Vér folyt... emberi vér... Azután néma, félelmes csend be bukott le minden... Szür- kült. A nap jószágosan borított tá fényét a küzdő térre, ahol az ember vitta nagy, halálos har- cát szülőttével, a géppel... Szeretszettel sok-sok kubikos felkúdt üveges szemmel a nap- ba-nézón. A gépek is ott álltak megcsontítva, élettelenül, kar- rok és lábak nélkül meredtek a semmibe.

Gép, te, az ember törzsű ötté- je!... (És valahol a Mindenségben, éppen akkor gázolt halálra töb- beket. És valahol abban a perc- ben zuhant a tengerbe a pilóta, sajátmagagyártotta aeroplánjá- ról. Valahol pedig most szaladt össze két vasparipa és a töltés- mellett halálosan hörögnek az emberek... Valahol most esett a cséplő dobjába egy ember... Valahol széles rajvonásban lö- vik egymást halálra és bős tan- kok berregnek katonák holtstár- tait... Valahol elsüllyedt egy hajó. Valahol felrobbant egy kazán... tiz halott, sok halott, száz halott...)

Oh, jaj... a gép... és va- lahol most fejtette be egy em- bér a legújabb gép konstrukció- ját, mely ezer ember helyett dolgozik, ezer embert helyette- sít s ha kell ezer embert elpusz- tít egy pillanat alatt... És a nagy harc csak folyik to- vább...

lennek is ez a kivétel utja. A jövőről. Olyan jövőre gon- dolunk, amelyik nem a mult bi- báln, hanem annak érényeín és kipróbált erőm épül fel. Ez a jövő meg fogja adni az igazi le- hetőséget a boldogulásra bárki- nek. De ennek a jövőnek az az ára, hogy hűségesen helyt kell állani a nemes, az igazságos és tiszta dolgokban. Szép dolog nagy jövőről álmodozni, de a legszebb és a legbecsületesebb dolog az álmok megvalósulásán fáradozni. Csak ez vezet igaz eredményre.

Magyar nevek az Egyesültek szépművészetében

Több alkalommal megemlé- keztünk már arról az üdvös ha- tásról, amit a magyar alkotó művészek munkája kiváltott a külföldön. Nem csupán a ma- gyar névnek szerezték megbé- csülést fajúnk kiválóságai, ha- nem előnyösen befolyásolták sok esetben a nálunknál na- gyobb népek kultúráját. Így legújabbán óriási feltűnést kel- tett Molnár C. Pál neves ma- gyar festő bibliai képsorozata, mely teljesen újszerű, az eddi- gektől elütő módon érzékelté- ti a világtörténelem régmúlt e- seményeit.

Mint az Örhegyi Lajos saska- tooni honfittársunk szíveséggé- ből beküldött "Chicago Herald & Examiner" egyik legutóbbi számából is láthatjuk, Molnár Pál munkája nemcsak Európa-, hanem Amerika érdeklődését is felkeltette. Már maga az ábrá- zolás különleges művészete is annyira újszerű, hogy még ér- dekesebbé teszi a különben is teljesen modern elgondolást. Annnyira lelkesednek máris a magyar Molnár Pál iránt az E- gyesült Államokban, hogy a nagy magazinok bizonyára ez- után gyakran bízzák meg egy- egy cikkük ábrázolásával. Így aztán nem lehetetlen, hogy Ki- lényi szobrász-hazánkfia Frank Bernjáminról készített dom- borműve mellett még a Molnár- féle rajzok is ott szélelnek a- kar a "Saturday Evening Post" hasábjain...

Ha valamelyik komolyabb a- merikai magazinban áttekin- tést olvasunk az ország szépművészetének fejlődéséről, a- vagy ha valamelyik képkialítás kritikáját olvassuk, azt fogjuk tapasztalni, hogy a művészek nevei legnagyobb részben idegen- hangzású, európai nevek. Ezen tünetnek oka abban rej- lik, hogy az Egyesült Államok

POKOLGÉP A NISI SZEMÉLYVONATON

A szerbiai Nis pályaudvarán egy harmadosztályú kocsiiban gyanus csoportot találtak. Ki- bontották és megvizsgálták s arra a meglepő felfedezésre ju- tottak, hogy a csoportban, a- melynek címzettje egy Gyor- gyevics Dimitrije nevű vranjel katona volt, különböző élelmis- zerek alatt két faládát rejtett, amelyek mindegyikében egy po- kolgép feküdt.

A pokolgépekben 2-2 font su- lyu robbanóanyag volt, amely- nek megfelelő időzítő szerkezet segítségével reggel háromne- gyed nyolc órakor kellett volna felrobbannia. A hatóságok éré- lyes vizsgálatot indítottak s né- hány órával később a bolgár ha- tár felé haladó vonaton lefo- gott egy Rangyelovics Ranko ne- vű gyanus férfit, aki mult év áprilisa óta Bulgáriában tartó- kodott. Rangyelovicsnál Mauser pisz- tolyt találtak negyven töltény- nyel és azonkívül egy bombát, amelyről a szakértői vizsgálat rá- mölton megállapította, hogy bo-

gáredetű, éppugy, mint a nisl állomáson talált két bomba. Mind a három "bombán rajta van a macedón forradalmi szer- vezet, az "UMRO" jelzése. Ran- gyelovics a bizonyítékok sulya alatt beismerő vallomást tett. Elmondotta, hogy a revolvért s a pokolgépeket a macedón for- radalmi szervezetek terrorcso- portjától kapta.

A HUSEVÉS — FAJI ÖNGYILKOSSÁG Oldfield londoni orvosnár egy előadásában kijelentette, hogy a tudomány tanúsága sze- rint az ember növényevő szer- vezettel bír s a husevés a halan- doság és terméketlenség növe- kedéséhez, az erkölcstelenség sulyosbodásához s általános süllyedéshez vezet. A hus-éve- zete, ugymond, valóságos Ta- toly öngyilkosság. Anglia meg- mentése a földművelés és kert- gazdász fejlesztésétől függ — mondotta Dr. Oldfield.

Az Egyesült Államokban élő magyar születésű művészek kö- zül a legnevesebbek: Pogány Willy, kinek művészete oldala- kat jelent az amerikai művészet történetében, Sarkady Leó nagy szerzi arcképei a nagy világ-la- pokban jelennek meg, a tehet- kes Székely József tájképei, Fábri rétszarcai, Ladányi lino- leum-metszetei és Kárász Maris ka munkái a fiatalabb garda leg- tehetségesebb alkotásai. Külön iskolát jelentenek: Fülöp Lajos aki vallásos tárgyú képpel nagy feltűnést keltett és sok sikert aratott, Gellért Hugó, ki erőszakos képeiben a tö- meg mozgalmak propagandá- művészetének mutatkozik. A leg- modernebb irányokat a magyar művészek közül Candell Victor képviseli, aki művészetének nagyszerű változatával a ma- gyar népet új színekkel való melegevitéséről a művészet minden formáját új újszerűt és teljességet ad. Az Óházából Amerikába származott művé- szek az Egyesült Államok hála- járt érdemlik meg, mert munká- jukkal és tehetségükkel meg- alapozták az amerikai szépmű- vészetet és az Egyesült Álla- moknak sok sikert szereztek.